

શ્રી શારદાપીઠમંથમાલા-પુણ્ય ૭ મું

શ્રી

સંગીત-શ્રુતિસ્મૃતિ

રચનાર

શ્રીમત્પરમહંસ, શ્રિયાજીકાચર્યોદિગ્ધિકિત, પાશ્વમાગ્ન્ય
શારદાપીઠાધીશ્વર; શ્રી જગદ્ગુરુ, શ્રીમત્કુંડરાચાર્ય મહારાજ

સ્વામીશ્રી સ્મરૂપાનન્દસીર્યજી

પ્રકાશક

ભારતકુમાર રત્નલાલ ધોળકિયા

"શ્રી શારદાપીઠ કલ્યાણ", રાજકોટ, ગુજરાત

પ્રત્યેક રૂ. ૦૦
આંવૃત્તિ ૧ થી

વિ. સં. ૧૯૮૪
બ. સ. ૧૯૨૮

૧૫૬૫ ૦-૨-૦

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાશિટ બિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૪૪૮૬ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ અંગીત શ્રુતિસાર

વિષય ૬-૧૪

પ્રસ્તાવના

રાત્રી કોંપોઝીટ-સંગ્રહ

આપણા સનાતનધર્મી હિંદુ જનસમાજમાં ધાર્મિક વિષયોના જ્ઞાનનો ફેલાવો થતો રહે, અને શ્રીમન્નગ્ગદ્ગુરુ શ્રી શંકરાચાર્ય મહારાજશ્રી તરફથી અપાતો સદુપદેશ ઘેરઘેર પહોંચતો રહે એવા કૃતિથી, ઇ. સ. ૧૯૧૭-૧૮ ની સાલથી, પશ્ચિમામ્નાય શ્રી શારદા-પીઠાધીશ્વર, શ્રી ભૂતપૂર્વ શંકરાચાર્ય સ્વામી શ્રી ત્રિવિક્રમતીર્થજી મહારાજ એએશ્રીએ લોકકલ્યાણ વિચારીને એક ગ્રંથમાળા પ્રકટ કરતાં રહેવાનો રમ્યો ધારણ કરેલ તેને અનુસરીને આ “શ્રી શારદાપીઠ ગ્રંથમાળા” પ્રકટ કરતાં રહેવાનું કામ ચાલુ રાખવામાં આવેલ છે.

આ “સંગીત શ્રુતિસાર” નામક લઘુ તથાપિ ઉપકારક ચિકાના ગ્રંથનાર, શ્રી શારદાપીઠ (પ્રભાસપાટણ, મૂલ દારિકાક્ષેત્ર) ની, શ્રીમદ્ નગ્ગદ્ગુરુ શ્રી શંકરાચાર્યની લોકમાન્ય ગાદી ઉપર તેમાં વિરાજતા સ્વામીશ્રી સ્વરૂપાનન્દતીર્થજી મહારાજ હોય, સદ્ગુરુના, પૂર્વસૂચિત ધર્મપીઠને અંગે પ્રસિદ્ધ થતા “શ્રી શારદાપીઠ” મઠ માસિક પત્રના કાર્યાલય તરફથી પ્રકટ કરવામાં આવેલ છે. આ “સંગીત શ્રુતિસાર”માં આપણા સનાતન હિંદુ ધર્મના મૂલાધાર રૂપ ગાતા, વિશ્વમાન્ય તત્ત્વજ્ઞાનના ભંડાર રૂપ ‘ઉપનિષદો’ પકીના કંઠ, ત અને ઇશાવાસ્ય ઉપનિષદોમાં ઓધાયેલ અદ્વજ્ઞાનને સંક્ષેપમાં તુ સરલ અને સર્વગ્રાહ્ય બાનીમાં ઉતારવામાં આવેલ છે, અને એમ થું છે તેની કરીને, આપણા સનાતન ધર્મોવલંબી આર્યભાવનાનુરાગી જનસમાજ તરફથી, આ ગ્રંથમાળાનાં અન્ય પુષ્પોની પેઠે આ પુષ્પ પણ યોગ્ય સન્કારને પામશે જ એમ શ્રદ્ધાપૂર્વક ભાખી શકાય એમ પણ છે.

આ “સંગીત શ્રુતિસાર” આ માત્રામાં પ્રકટ થયેલ “સંગીત ગીતાસાર” અને “શ્રી કૃષ્ણકીર્તન”ની પેઠે એક ગેય ગ્રંથિકા છે, અને તેથી આપણાં સ્ત્રીપુરુષો તેમાનાં પદો કંઠસ્થ કરીને આપણા વૈદિક ધર્મમાં ઓતપ્રોત થઈ રહેલ અમૃતરસનું પાન સરલતાથી કરી શકે તેમ છે. આશા રાખવામાં આવે છે કે, અમારા ધર્મનિષ્ઠ દેશબંધુઓ પોતાનાં ગૃહમંદિરોના વાતાવરણને આ પવિત્ર ગાનથી ગગતી મુકી તેની મંગલતામા વૃદ્ધિ કરવાને પ્રેરાશે-પ્રોત્સાહિત થશે જ.

“શ્રી શારદાપીઠ” કાર્યાલય } જ. પુ. જોષીપુરા
એલિસબ્રિજ, અમદાવાદ. } દીનાનાથ નાહનાલાલ જાની
તા. ૧૦-૪-૨૮ } મેત્રીઓ:-“શારદાપીઠ”

શ્રી

સંગીત શ્રુતિસાર.

ઈશાવાસ્ય ઉપનિષદ્

(બ્રહ્માએ ભજન કર્યું 'ભગવાનનું રે-એ ઢાળ)

હેતે ગાળે શ્રુતિનો સાર ને રે, જે થકી પાતક થાય જ નાશ ને;
અંતર્જ્ઞાન ઉદ્ધિત થાયે ઘણું રે, જન્મમરણ પણુ જેથી નાય ને.
હેતે૦

શુકલયજુર્વેદે વળી છે કહ્યો રે, જ્ઞાન તણે આ ઉત્તમ ભાગ ને;
શંકરગુરુએ ભેદ બતાવીઓ રે, સુણતાં નહિ રહે જગમાં રાગ ને.
હેતે૦ ૨.

એક જ પૂર્ણ બ્રહ્મ વ્યાપી રહ્યો રે, જગને મિથ્યા બ્રાન્તિ બાણુને;
'હું' કહેનારો આત્મા એજ છે રે, એજ વિચારો પહેલાં આણુને.
હેતે૦ ૩.

એમ વિચારી ત્યાગ કરો તમે રે, ઇષણાત્રયનો લઈ સંન્યાસ ને;
આત્માનો આનંદ જ લ્યો પછી રે, છોડી દ્રવ્ય તણી સૌ વાસ ને.
હેતે૦ ૪.

છોડી ઇચ્છા જીવવાની અહીં રે, ના મરવાની ઇચ્છા આણુને;
સમદૃષ્ટિમાં જીવન ગાળજો રે, આત્માનો આનંદ જ માણુને.
હેતે૦ ૫.

થાતા નહિ જો સંન્યાસી અહીં રે, અંતર જીવન ઈચ્છા રાખે જો;
સો વર્ષોની, તો કર્મો કરો રે, કરવાનાં જે શાસ્ત્ર જ લાખે જો.

હોતે ૬.

ઈશ્વર-અર્પણ-પ્રુદ્ધિથી કરો રે, બંધન જગમાં કંઈ નહિ થાય જો;
શુદ્ધિ અંતરની કરવા ખરી રે, બીજો છે જ નહિ ઉપાય જો.

હોતે ૭.

કર્મો સકામ જે કરતા જગે રે, આથકતા અંધારે જાણજો;
આત્માનો આનંદ ન જે લહે રે, હત્યારો તો તેને માનજો.

હોતે ૮.

આત્મા અચળ એક રૂપે રહે રે, ઉપાધિથી ચળ દેખાય જો;
મનથી પણ જાણે ઉતાવળો રે, ઈંદ્રિયોનું ત્યાં શું થાય જો ?

હોતે ૯.

પહોંચે તેને નહિ કોઈ દોડનાં રે, એકો અવિક્રિય પણ તે જ જો;
તેની સત્તાથી ફરતો રહે રે, વાયુ કામ કરતો ખૂબ જો.

હોતે ૧૦.

અચળ જ રહે પણ ચળ જાણે થતો રે, અજ્ઞાનીને બહુ છે દ્વર જો;
જ્ઞાનીને તો નિકટ જ એ રહ્યો રે, અંતર બહાર રહ્યો ભરપૂર જો.

હોતે ૧૧.

આત્મા એક શુદ્ધ જે દેખતો રે, રહ્યો ભૂતમાત્રમાં અહીંયાં જો;
આત્મામાં સર્વે ભૂતો વળી રે, કરતો ઘૂણા પછી તે શેમાં જો ?

હોતે ૧૨.

અનુભવ આત્માનો જેને થયો રે, સર્વે ભૂત વિષે જે અહીંયાં જો;
થાતો મોહ શોક શેનો પછી રે, એવા જ્ઞાનીના અંતરમાં જો ?

હોતે ૧૩.

વ્યાપક નિર્મળ આત્મા જાણજો રે, શરીરત્રયથી પણ તે જૂદો જો;
સાક્ષી સર્વ તણો પણ એક એ રે, ધર્મ અધર્મ થકી પણ પડે જો.

હેતે ૦ ૧૪.

ઈશ નિયંતા તે સૃષ્ટિ તણો રે, કર્મફળોનો પણ તે દાતા જો;
બાધન કર્મોનું પણ તે કરે રે, જ્ઞાનીને તે મુક્તિદાતા જો.

હેતે ૦ ૧૫.

કેવળ કર્મી આથડતા કરે રે, અધારામાં જગમાં જાણજો;
હોગે મનડું જેનું છે અહીં રે, ઈશ્વરમાં નહિ તેનું ધ્યાન જો.

હેતે ૦ ૧૬.

કેવળ દેવ તણી જ ઉપાસના રે કરતો, તે અધારે જાતો જો;
ગાઠ ઘણા, કારણ એ જ્ઞાન ને રે, કર્મો કંઈ અંતર ના ધરતો જો.

હેતે ૦ ૧૭.

જૂઠું ફળ કર્મોનું છે અહીં રે, ઉપાસનાનું જૂઠું જાણજો;
ધીર પુરુષનું વચન જ સાંભળી રે, લેવું અંતર એ જ પ્રમાણ જો.

હેતે ૦ ૧૮.

હોળી કર્મ અને ઉપાસના રે, કરતાં સાચુજ્યને લઈ જાય જો;
માટે બન્ને સાથે રાખજો રે, એવું શાસ્ત્રો સઘળું ગાય જો.

હેતે ૦ ૧૯.

અવ્યાકૃતની ઉપાસના કરે રે, તે તો ગાઠ તિમિરમાં જાય જો;
તેથી પણ ગાઠે તે જાય છે રે, જેનું મન વ્યાકૃતમાં જાય જો.

હેતે ૦ ૨૦

અવ્યાકૃતનું ફળ જૂઠું કહ્યું રે, જૂઠું વ્યાકૃતનું પણ જાણ જો;
લેજો વિચારીને એ બધું રે, ધીર પુરુષનું વચન પ્રમાણ જો.

હેતે ૦ ૨૧

અવ્યાકૃત ને વ્યાકૃતની વળી રે, કરતા ઉપાસના જે ભેળી બેઃ
આપેક્ષિક અમૃતને પામતા રે, જગમાં સિદ્ધ જેવા થોળી બે.
હેતે૦ ૨૨

આપેક્ષિક અમૃતને પામતાં રે, ઉપાસકો જે માર્ગે જતા બે;
શ્રુતિ અનુસારે તજ બતાવવા રે, સૂર્ય ઉપાસક અહીંયાં કહેતા બે.
હેતે૦ ૨૩

જાણે પાત્ર થકી સોના તણા રે, ઢાંકયું મુખ હે સૂર્ય તમારું બે;
દૂર કરો એ પાત્ર જ પ્રેમથી રે, એવું ઈચ્છે મનડું મારું બે.
હેતે૦ ૨૪

દર્શન કરવું શાન્ત સ્વરૂપનું રે, તમને એ મારે હું વિનવું બે;
તાપક રક્ષિત દૂર કરો અહીં રે, જોવો તે જ પુરુષ જે હું છું રે.
હેતે૦ ૨૫.

સંસ્કારી પ્રાણ જ મારો અહીં રે, પામો અધિદેવનું રૂપ બે;
અંતસમયમાં યાદ કરો અહીં રે, ભાવ અને કર્મનાં રૂપ બે.
હેતે૦ ૨૬.

ઉત્તરાયણના માર્ગ થકી અહીં રે, મુજને લઈ જાને તું પ્રીતે બે;
દક્ષિણ માર્ગેથી હું બહુ ગયો રે, કંટાળ્યો પણ ત્યાંની રીતે બે.
હેતે૦ ૨૭.

જ્ઞાન અને કર્મો મારાં અહીં રે, તે સર્વે જાણો હો દેવ બે;
પાપો બાળી શુદ્ધ કરો મને રે, છે પણ તે જ તમારી દેવ બે.
હેતે૦ ૨૮

અંતસમયમાં સેવા શું કરું રે, નમતો તેથી વારંવાર બે;
નમન તો પ્રિય જ તમને છે અહીં રે, તેથી ઉતારો ભવપાર બે.
હેતે૦ ૨૯.

કૃષ્ણ સ્વરૂપ જ શુરની કૃપા થકી રે, ગાયું વિચારો ને રીત બે;
જ્ઞાન જ સ્વરૂપનું પામી અહીં રે, રહેવું સાચુજયે પણ પ્રીત બે.
હેતે૦ ૩૦.

કેનોપનિષદ્

કઠોપનિષદ્

૧

મિથ્યા જાણુવા છતાં તે માયાની અસર વિચારના
અભ્યાસ વિના જતી નથી.

(ધીરા ભક્તના “જેને રામ રાખે રે ” પદની રાહ)

મિથ્યા સર્વે જાણું રે તો પણ માયા જતી નહીં.

મિથ્યા કામ પ્રમાણું રે સ્ત્રીનેમામાં જેવાં અહીં. (ધ્રુવ)

પ્રતિબિંબ સંસ્કારો સર્વે સફેદ કપડે જેવા;

અંધારામાં દેખા દે છે પ્રકાશમાં નહી તેવા.

તો પણ દેખી રાચે રે દેખનારા જગમાં સહી. ૧

ત્રણે કાળમાં સફેદ કપડે ચિત્ત અભાવ જ જાણો,

ફિદમ પ્રવાહ જ બત્તિઓથે ને સત્તા તેજ પ્રમાણો;

અંધાઈ તો સહાય કરે ખેલ એવો જગમાં અહીં. ૨

નાટકમાં નહિ સુખ દુઃખના તો પ્રસંગ સાચા થાતા,

દેખનારા તોપણ તેની માયામાં જ તણાતા;

જગમાં એવું થાતું રે જાણે મિથ્યા તો પણ અહીં. ૩

વિચારનો અભ્યાસ જ રાખે માયા ઓછી થાતી,

ઇશકૃપાએ ભક્તિ કરતાં મૂળ થકી પણ જાતી;

શુદ્ધકૃપાએ માણે રે સ્વરૂપનો આનંદ અહીં. ૪

જગત્વ્યાંપી એક તત્ત્વનો બોધ.

પ્રભાતિયું

જાગીને જો અરે કોણ છે આ લયો,
જગતમાં અણુંઅણું માંહી વ્યાપી. (ધ્રુવ)

લેદ શો તત્ત્વનો તુજ થકી છે અહીં,
પૂર્ણ રૂપે તું જોને વિચારી;
ભૂમિ ને પાણી વળી અગ્નિને વાયુમાં,
નભ તણી શક્તિને કોણે ધારી. ૧

વાયુની લહેરમાં મેઘની ધારમાં,
સૂર્યના તાપમાં કોણે ભાસે;
અગ્નિના ઘોષમાં વિજળીની ચમકમાં,
ચંદ્રની શાન્તિમાં કોણે શોભે. ૨

તારાની ચમકને વીર્યના ઓજને,
અગ્નિના તેજને કોણે રાખે;
પ્રણવના નાદમાં ભક્તના હૃદયમાં,
યોગીના ધ્યાનમાં કોણે ભાસે. ૩

એક એ ઇશનાં કાર્ય છે જૂજવાં,
જ્ઞાનની દૃષ્ટિમાં લેદ ભાગે;
અનુભવી જ્ઞાનને ભક્તિથી દે ભરી,
સચ્ચિદાનંદ એ તુંજ પોતે. ૪

૩

સર્વવ્યાપી પરમાત્માનો ધર્મબોધ

પ્રભાતિયું

ધ્યાન કર હરઘડી એજ જગદીશનું,
જે થકી જગતનાં કાર્યં થાયે. (ધ્રુવ)
અગ્નિમાં દાહ દે વાયુમાં વેગ દે,
ગ્રોમે અવકાશ દે સર્વવ્યાપી;
ભૂમિમાં ગંધ દે જળને રસમય કરે,
પંચ મહાભૂતને ભેળી નાખી. ૧
પ્રાણ થઈ પ્રાણીમાં જીવનની શક્તિ દે,
મનની શક્તિ મન માંહી આપે;
નિશ્ચયો દઢ કરી ઉદય કરે જ્ઞાનનો,
બુદ્ધિમાં, એ પ્રભુ સર્વ વ્યાપે. ૨
જ્ઞાન વૈરાગ્ય ને ભક્તિમાં જોર ઢઈ,
યોગીના હૃદયમાં વ્યક્ત વ્યાપે;
ઇન્દ્રિયાતીતને એક હોવા છતાં,
ભક્તની દષ્ટિમાં અનેક રૂપે. ૩

૪

આનંદ પ્રાપ્ત કરવાનું સ્થાન

(“શેઠ સગળશા સાધુને સેવે” પદની રાહ છે.)
મળો પ્રભુને જઈ હોંશે રે હરિ વિણ કયાં મળશે આનંદ.
આનંદનું એ ધામજ છેને નહિ કોઈ કલેશનો લેશ;
પૂર્ણકામ ને નિત્યતૃપ્ત એ ચૌદ લોકનો ઈશ.
પૂર્ણ એ વ્યાપક પરમાનંદ ૧

વિષયોમાં સુખ ખોળો છે પણ કાંઈ મળે નહિ કયાંય;
અનુભવો તે બ્રાન્તિ સમજે શ્વાન હાડનો ન્યાય.
સમજ આલાસનો એ આનંદ. ૨

વિષય તણી પ્રાપ્તિ થાતાં જે સ્થિર થાય છે ચિત્ત;
અંતર્યામિનો આનંદ જ શાન્ત ચિત્તમાં સ્થિત.
અનુભવો એનો એ આનંદ. ૩

ઘડી આલાસના આનંદ માટે કરો છો દોડાદોડા;
શાન્ત થઈ નિસ્તૃબ્ધ જ ખેસો છોડો બહારનો ડોળ.
અંતરમાં વ્યાપે પ્રહ્લાનંદ. ૪

નિત્યતૃપ્ત નિષ્કામ થઈને સેવો પરમાનંદ;
ગુરૂ કૃપાથી અનુભવોને સ્વરૂપનો આનંદ.
ધારીને ઇષ્ટ લક્ષિતનો હંદ. ૫

૫

હરિમાં ને જગતમાં અલેદ રીતે ધ્યાન પ્રકાર

(આશામાં ગવાય છે.)

લેદ રહે નહિ જગ ને હરિમાં એજ ખરૂં છે જ્ઞાન હો
જીવડા કરી લેને તું ભાન. (ધ્રુવ)

ચરણ ભૂમિને શિર સ્વર્ગ છે નાલી વ્યોમને ઠામ. ૧

સૂર્ય નેત્ર ને નાક વાયુ છે દિશા કર્ણનું સ્થાન. ૨

પ્રજાપતિ તો પ્રજનન કહાવે અપાન મૃત્યુ-સ્થાન. ૩

હસ્ત જ તેના લોકપાલ છે મન ચંદ્રને જાણ. ૪

દંતે હાર જયોત્સ્નાની જાણો સ્વયં બ્રાન્તિનું કામ. ૫

રોમ ભૂરહ, મેઘ મૂર્ધજ રૂપ પ્રભુ નિર્માણ. ૬
 એમજ પૂર્ણ વિચાર કરીને પિંડ બ્રહ્માંડનું માન. ૭
 સ્વાત્મજ્યોતિ ને કૌસ્તુભધારી પ્રભા તેની શ્રીવત્સ. ૮
 માયા વનમાલા વનમાલિની છંદ પીતાંબર માન્ય. ૯
 બ્રહ્મસૂત્ર ઝંકારજ માનો બ્રહ્મ ઐક્યનું માન. ૧૦
 સાંખ્ય યોગ એ મકરકુંડળ છે શોભા વિશ્વની જાણ. ૧૧
 બ્રહ્મલોક કિરીટજ જાણો અભય કરંતુ સ્થાન. ૧૨
 અવ્યાકૃત શૈલ્યાજ અનંત છે પ્રભુ પોઠે નિર્માણ. ૧૩
 ધર્મ જ્ઞાન સહ સત્વગુણ એ આસન પદ્મનું જાણ. ૧૪
 એજ સહિત જે બળ છે જગમાં ગદા પ્રભુની માન્ય. ૧૫
 જળ દરવરને તેજ સુદર્શન શોભાવે નિજ સ્થાન. ૧૬
 ખડ્ગ વ્યોમ અસંગજ ધારો ઢાલ તમોગુણ માન્ય. ૧૭
 ધનુષ શારંગ કાળ પ્રમાણને ભાથુ કર્મને જાણ. ૧૮
 બાણ ઇન્દ્રિયો, મનરથ સમજો પંચ વિષયમાં પ્રમાણ. ૧૯
 દેવ યજન મંડળને માનો દીક્ષા આત્મસંસ્કાર. ૨૦
 પ્રભુ પરિચયો પાપનાશની કતો નિશ્ચય જાણ. ૨૧
 ષડ્ભગ હરિનાં ષડ્ભગ પદ્મ છે સુંદરતાનું સ્થાન. ૨૨
 ધર્મયશ આમર ને વ્યંજન છત્રજ વૈકુંઠ સ્થાન. ૨૩
 વેદ ગરુડ પર યજ્ઞ પુરુષ છે ચિત્શક્તિ શ્રી જાણ. ૨૪
 નંદ આદિ શોભે છે પાર્ષદ અષ્ટ સિદ્ધિ ગુણ માન્ય. ૨૫
 વાસુદેવ સંકર્ષણ પ્રદુમ્ન અનિરુદ્ધને તું જાણ. ૨૬
 તુરીય પ્રાણ તૈજસ ને વિશ્વ એ સ્થાન પ્રમાણે નામ. ૨૭
 જ્ઞાન અજ્ઞાન ને મન વિષયો એ ઉપાધિનાં સ્થાન. ૨૮
 નવમાયાના તત્ત્વ રૂપ એ સત્ત્વિદાનંદ ધામ. ૨૯

વિચારીને પૂર્ણ રૂપ એ થાઓ એક નિષ્કામ. ૩૦
 ક્રિયા યોગ આ સિદ્ધ કરે તો રહે નહિં કંઈ કામ. ૩૧
 નિત્યતૃપ્તને પૂર્ણકામ કરી હરિ આપે નિજ ધામ. ૩૨
 કૃષ્ણ ગુરુની કૃપા થકી દ્યો સ્વરૂપમાં આરામ. ૩૩

૬

અનેક સાધનબોધ

(ગઝલ)

સાધી લો સાધનો ભાઈ પ્રભુ સહાયે સદા રહેશે;
 ભક્તિ ને જ્ઞાનનાં આંહી વળી વૈરાગ્યનાં સાથે. ૧
 તબ્બે સંકલ્પ નાસે કામ તબ્બે કામ જીતો ક્રોધ;
 વિચારી અર્થાનર્થોને ત્રિપુટીનો તબ્બેને લોભ. ૨
 વિચારી તત્ત્વ છોડોને ભયંકર ભય ભવાબ્ધિનો;
 લઈ આન્વીક્ષિકી વિદ્યા તબ્બે શોક મોહ અંતરનો. ૩
 મહાગુણીયલની સેવાથી જીતોને દંભ અંતરનો;
 રહીને માન જિતોને હોય જે યોગનાં વિદ્નો. ૪
 અધિભૌતિક દુઃખોને કૃપાથી દૂર રાખોને;
 અધિદૈવિકને માટે સમાધિ યોગ સાધોને. ૫
 હોય જે દુઃખ શારીરિક હઠાયો યોગના બળથી;
 કરો નિત્ય દૂર નિદ્રાને અહર્નિશ સત્ય સેવનથી. ૬
 રબ્બેગુણથી તમોગુણને રબ્બેગુણને જ સત્વેથી;
 જિતોને સત્ત્વને પૂરો થઈ નિર્ગુણ ભક્તિથી. ૭
 ગુરૂ ભક્તિ થકી સર્વે જિતોને સાધનો ભાઈ;
 અવિચળ પ્રેમ રાખીને હરિના ગુણને ગાઈ. ૮

૭

ત્રિવિધ પ્રતિબંધક બોધ

(ભેરવીમાં ગવાય છે.)

મન તું મોહનમાંડી રહે તજુ દે નિષયોને. (ધ્રુવ)
ભૂત ભાવિ ને વર્તમાનના પ્રતિબંધક જે આવે એ;
ભૂતકાળને યાદ કરાવે સંગચિત્તમાં લાવે એ. ૧
વર્તમાનના કાર્ય સંબંધી ચિંત્વન જે કંઈ થાયે એ;
ભાવી મનોરથ દોડાવીને વૃથા સમય જે ગુમાવે એ. ૨
હરિ વિનાનું છે સૌ કાર્યું હાથ કાંઈ નવ આવે રે;
ગુરૂકૃપા જે હોય ભાગ્યમાં ચિત્ત પ્રભુમાં લાવે રે. ૩

૮

ત્રિવિધાદ્વૈત અનુભવ કરવાના ઉપાય.

(આશામાં ગવાય છે.)

કરીલે વિચાર, એા મનડા તું, જગત નહિ આ ઇશ બધે છે. (ધ્રુવ)
મારૂં તારૂં દૂર જ ફેંકી, દ્વૈવ્યાદ્વૈત તું માણી લે રે. ૧
પટ-તંતુનો ભેદ વિચારી ભાવાદ્વૈત તું માણી લે રે;
કોણ કરેને કોણ કરાવે કોણ નહિ આ કર્તા છે રે. ૩
અધિષ્ઠાન આદિ કર્તા છે ઇશ નિયંતા ગીતા કહે છે. ૪
સન્નિવહાનંદ પૂર્ણરૂપ હું નિષ્ક્રિય કૂટસ્થ રહું છું. ૫
અવિચ્છિન્ન નિશ્ચય એ રાખી ક્રિયાદ્વૈત તું સાધ્ય કરી લે. ૬
ઇષ્ટ વચન તું ચિત્ત ધરીને સાધન સઘળાં સાધી લેને. ૭
અન્ય વિષયનું ચિંત્વન કરતાં પરમાનંદતો નાનુભવાયે. ૮
કૃષ્ણકૃપાથી હરિ ચિંતનમાં સ્વરૂપનો આનંદ પમાયે. ૯

૯

વિષયોમાં પ્રેમ ખોટો છે.

(“ ઇસ તન ધનકી ” પદની રાહ છે.)

પ્રેમ કરે તે જગમાં ખોટો પડશે પછી તો જમનો સોટો. (ધ્રુવ)
 આખર તો રોવાનું જ રહેશે ઇચ્છિત વસ્તુ નાશ થયે તો. ૧
 અંત જ આવે જીવન તણો રે છોડી જાતાં રોવાનું જો. ૨
 વિયોગ તો આખર થાવાનો પોતે છોડે લેહ પછી શો. ૩
 વિષય જ જાતાં દુઃખ થવાનું જાતે તજીને શમસુખ માણો. ૪
 જમનો જ્યાં કંઈ હુકમ ન ચાલે તે પદ પામીને પછી રાચો. ૫
 ગુરૂભક્તિને હૃદય ધરીને ઇશ બધે તો દેખો સાચો. ૬

૧૦

બ્રહ્મ વિચાર

(ધન્યાશ્રીમાં ગવાય છે.)

કેવળ બ્રહ્મવિચાર કરો તમે કેવળ બ્રહ્મવિચાર. (ધ્રુવ)
 બીજા વિચારો કામ ન આવે છે સઘળાએ અસાર. ૧
 નિર્ગુણમાં તો લક્ષ ન પહોંચે છે શ્રુતિનો એ સાર. ૨
 સગુણ તેથી એ ધ્યાન લઈને યથા રુચિ અનુસાર. ૩
 મુક્ત કરે નહિં લેહ દૃષ્ટિએ નિશ્ચય મનમાં ધાર. ૪
 સ્વરૂપે તો એક રમે છે ગોપી-મન હરનાર. ૫

૧૧

મળેલી તક પાછી નહિ આવે.

(' શેઠ સગળશા સાકુને સેવે, ' પદની રાહ છે.)

મૂઠ તું શીઠ ગુમાવે રે મળી તક પાછી ન આવે રે. (ધ્રુવ)

મનુષ્ય દેહનું નામ મળ્યું ને સુંઠર ગુરૂ સુકાન,

ઈશ અનુકુળ વાયુ જ આવે ઉતરવાનું ઠામ,

પ્રભુનું ધામ જ શોભે રે. ૧

સુકાનને તું ધ્યાનમાં લે નહીં કાંકાં ખીજે મારે,

અવળે વાયુ નાવ લઈને ઉંધું કાં તું વાળે;

વ્યર્થ જીવન તું ગાળે રે. ૨

આ વેળા તું અવળો આવે આગળ કોણ આધાર,

ભારત-કૃષ્ણની મહેર થકી તું સ્વરૂપ ઉતર પાર;

સંસારનો ભય જ ભાગે રે. ૩

૧૨

ઈશ્વર વિનાની વાતમાં કંઈ ફાયદો નથી.

(' રમીયે ગુજરાતે ' એ ઢાળમાં)

તમે સુણોને સજ્જન વાત પ્રભુની ભક્તિ ખરી;

નહિ આવે કંઈ એ સાથ ખાલી વાત મહી. (ધ્રુવ)

કૃષ્ણ એક પરિપૂર્ણ જ જગમાં જે વિષ્ણુ સઘળું ખાલી રે;

ખીજ વાતમાં હહાડો ના વળે બાશે અધારે હાલી. ૧

ધર્મ કર્મને સાચવીને પછી ચિત્ત પ્રભુમાં રાખો રે;

ઈશકૃપાએ શીઘ્ર જ અહીંયાં પરમાનંદ જ આપો. ૨

ક્યારે આવશે કાળ ચોઘડીયું તે તો નક્કી ન જાણોરે;
 ભજન કરતાં ભલે આવે એ અંતે આનંદ માણો. ૩
 બીજે કાંકાં મારી મરો પણ રોવાનું રહી જાશે રે;
 પ્રભુ પાસ જાવાથી નહિં પછી દુઃખ હૃદયમાં થાશે. ૪
 ભારતી-કૃષ્ણ જે તીર્થ કૃપાળુ તીર્થ બીજાને બનાવે રે;
 જેની કૃપાથી બેઠે અહીં આં સ્વરૂપ આનંદ પાવે. ૫

૧૩

બધાં કામ ઈશ્વરનાં સમજી ભક્તિથી કરો.

(ગઝલ)

રમે છે ગુપ્ત રહીને એક જગતમાં ખેલ ખેલાડી;
 પિછાનોને તમે તેને પછી કંઈ થાય નહિં હાની. ૧
 તમે તો છો જ ખ્યાદાં રે પ્રભુનાં ખેલ કરવાનાં;
 ભલે નાખે ગમે ત્યાં તે તમારે લાલ શું હાની. ૨
 બગાડે કે સુધારે એ પ્રભુ આ ખેલ તેનો તે;
 તમોને શું પડી તેમાં સદાચે ભક્તિમાં રહેજો. ૩
 કરો કર્તવ્યને પૂરાં વિના કંઈ અંતરે ધોકો;
 કરાવે તે કરોને સૌ હૃદય ઉદ્વેગથી રોકો. ૪
 કૃપા થાશે જ તેની તો જરૂર એ રીત રાખેથી;
 લઈ લે પાસ પોતાની રહે નહિં કલેશ તો જેથી. ૫
 સદાચે પાસ તો રહેતો અભેદે જ્ઞાન નહિં તેનું;
 કૃપા થાયે ગુરૂની તો રહે પછી દુઃખ તો શેનું. ૬

૧૪

રાસ-મર્મવિષે.

(હોરીમાં ગવાય છે.)

કોઈ રાસનો મર્મ જ ખોલો, પ્રભુપર આળ ન ખોલો. (ધ્રવ)
ખંસીધરે કંઈ ખંસી છેડી ગોપી થઈ સુણી થેલી;
કામકાજ મૂકી સૌ દોડી એક યશોદા છોડી.
વાત તો છે બહુ ગહેરી. ૧

સુણી નહિ ખંસલડી તેણે કે ધ્યાન નહિ દીધું જાણી;
સારી રાત તે વનમાળી વિણ નિદ્રા કેમ જ આણી.
અદ્ભુત એમ જ જાણી. ૨

એક દિન અંધાકે થાય ત્યાં માની કૃષ્ણને ડરતો;
ઘેર લઈ રાધા તમે જાઓ વનમાં નંદ જ કહેતો.
તે કયમ શાન્ત રહેતો. ૩

પતિ સુતને છોડી આવી જે ગોપીની વય કેવી ?
કૃષ્ણ કનૈયો આઠ વરસનો લીલા જોવા જેવી.
બરોબર ધ્યાન જ લેવી. ૪

ગોપ લોકોએ શોધ કરી નહિ ગોપીની એ રીતે;
પાસે દેખી વર્ણન એવું એ વિપરીત ગણાશે.
વાત તો એ કયમ થાશે. ૫

વાત વિચારીને એ પૂરી રાખો કંઈ ન અધુરી;
માયા જાણી ઈશ્વરની એ પ્રેમે ભજો ગિરધારી.
સ્વરૂપે છે જ વિહારી. ૬

૧૫

આખરે ભજન સિવાય કંઈ કામ નહિ આવે.

(મહાડમાં ગવાય છે.)

તમે વિચારોને વાત રે કંઈ આવે નહિં એ સાથ. (ધ્રુવ
મૂકી બશેા સઘળું અહીંયાં ફોડી ન આવે કામ;
શાને માયાં ફોડી મરો છો ભજો નિરાંતે રામ રે.
દેહની પાછળ ફોકટ શીઘ્રને દોડી મરો દિનરાત;
આખર છોડી બલુ તેને ખાલી રહેશે વાત રે.
માફે માફે કરી મરો પણ, આખર ખશે લાત;
તાફે તો ત્યાં અળગું રહેશે, આવે મોટી ઘાત રે.
ધર્મ કર્મને છોડી દહને અવળી વેતરી વાત;
મોટી અદાલતે ફેંસલો થાતાં કોઈ ન દે ત્યાં હાથ રે.
વ્યર્થ ગુમાવો અયુષને વળી ફરી નહિ મળે લાગ;
સ્નેહી પણ ત્યાં અગળા રહેશે, મૂકી નીચે આગ રે.
માટે વિચારી સૌને છોડી ભજો એક ભગવાન;
તેનાં કરાવ્યાં કામ કરીને, છોડો નીરાંતે પ્રાણ રે.
ગુરૂપાએ આનંદે તું રહેને લઈ આરામ;
સ્વરૂપમાં તો એક જ છે ને બલુ છે નિજ ધામ રે.

૧૬

આવો અવસર નહિં આવે.

(આશા ગોડીમાં ગવાય છે.)

અવસર આવો ન આવે હો, જીવડા અવસર આવો ન આવે. (૧)
ભરતખંડમાં જન્મજ પામ્યો દેવોને જે ભાવે.
તેમાં પણ વળી પ્રરુષ થયોને પ્રાક્ષણ ભતિ કહાવે.

ભાગ્ય થકી આ સદ્ગુરુ મળીઆ જેને સૌકો ન પાવે ૩
 બોધ અમૂલ્યજ તેણે આપ્યો જે બીજેથી ન આવે. ૪
 વાત શુભત પશુ કીધી ઘણી જે પાસે લઈને ભાવે. ૫
 માગે શું તું એથી વધારે જેથી પાછો ન આવે. ૬
 અધીન રહીને હુકમ પ્રમાણે કર કામો જે આવે. ૭
 બોધ ચિત્તમાં રાખ પૂરો તું દુઃખનો દહાડો ન આવે. ૮
 આખરનું સુખ થાશે તેમાં ઉત્તમ પદ તું ધરાવે. ૯
 સ્વરૂપમાં તું સ્થિર રહેજે વિષુ ભક્તિ જે ન આવે. ૧૦

૧૭

ભજન વિના પસ્તાવું પડશે.

ધીરા ભક્તના “જેને રામ રાખે રે” પદની રાહ છે.
 આવી વેળા જાશે રે મૂર્ખ પછી પસ્તાશે;
 એકલડાનો સંગી રે હરિને જે નહિ જાશે. (ધ્રુવ)
 અરધી ઉંઘમાં જાતી ભણો વ્યર્થ બાળપણુ જાતું;
 જીવાનીમાં વિષયે વહે તો ઘડપણુમાં શું થાતું.
 આખર જ્યારે આવે રે, સંબંધી તો દૂર ભવે. ૧
 બાળપણેથી ચેતી લઈને ધર્મ ભાગવત પાળો;
 પ્રહ્લાદ પ્રીતેથી કહે છે ભાગવતે તે ભાળો.
 પાપ તાપ તો જાશે રે આખરે પશુ કામ આવે. ૨
 ખેંચાતાણી કરતી શોકયો એક પતિની જેવી;
 હશે ઈંદ્રિયો દેહ તાણી અહીં કદે ગતિ તો તેવી;
 તેને વશ ના થાશે રે સુક્રિતમાં તે બાધ કરે. ૩

જીવાનીમાં ચેતી લેજો જાતિ તેની જાણી;
 સ્વરૂપને પણ જાણી લેજો ભક્તિ ઉરમાં આણી;
 આખર એ તો ક્ષણે રે બંધાયો જે હરી પ્રીતે. ૪

૧૮

હરિભજન વિના જીવન વ્યર્થ.

(નરસિંહ મહેતાના “એવારે અમો એવારે” પદનીરાહ છે.)

વ્યર્થ જ જીવન જશે જે નહિ ગુણ હરિના ગાથે રે;
 ખીજ વાતો કરતાં તો પછી પાછળથી પસ્તાશેરે. (ધ્રુવ)
 પ્રતિજ્ઞા પ્રભુની છે પ્રીતે યોગક્ષેમ હું ધરતો રે;
 અનન્ય મારા ભક્તોનાં હું ચિંતા શાને કરતો રે. ૧
 નિમિત્ત કરતા તે જ કરોને શાને આગળ જાતા રે;
 વાર લગાડે પણ કરતો તે જે છે સુખને દાતા રે. ૨
 રહેવું તેની કૃપા થકી અહીં કર્તવ્યો કરી પ્રીતે રે;
 ગુરૂકૃપાથી થાવું એક જ સ્વરૂપમાં તો રીતે રે. ૩

૧૯

ધૃત્વરશરણુ.

(આશાગોડીમાં ગવાય છે.)

શરણુ પડ્યો છું તમારે, પ્રભુ હું શરણુ પડ્યો છું તમારે. (ધ્રુવ)
 માયાથી ઉગારો મુસારિ ખીજો ઠાણુ જે તારે. ૧
 વચન આપીને શાન્ત કયો તો દો એ ભક્તિ ભારે. ૨

સમદૃષ્ટિનો ઉદય કરીને રાખો નિજ આધારે. ૩
 ખાન્તિ મનની છોડાને શાન્ત કરોને વધારે. ૪
 કાર્ય કરાવો તેજ કરે હું એ નિશ્ચય દો ભારે. ૫
 દ્રવ્યભેદને નાશ કરોને મતિ મુજ જેમાં હારે ૬
 સ્વરૂપ કહીને બોલાવો પણ અનુભવાવો ક્યારે ? ૭

૨૦

ગુરૂ તથા ઇશ્વરમાં અભેદ રૂપે આશ્રય.

(ભેરવીમાં ગવાય છે)

આશ્રય મારો એકજ રે હરિ એજ ગુરૂ (ધ્રુવ).
 બીજું કંઈ જાણું નહિ જગમાં જે છોડાવે બંધન રે;
 ચરણકમળમાં મારું છે એ મધુકરનું આ ગુંજન રે. ૧
 થાય સમર્પણ સઘળું ચરણે એ મતિ આપો મુજને રે;
 દ્રવ્યાદૈત તો સિદ્ધ થાય ને રહું સદા હું ભજને રે. ૨
 એકજ તત્ત્વ નિહાળું સઘળે અંતર કંઈ નહિ માનું રે;
 ભાવાદૈતનો ઉદય કરીને હૃદય મહીં એ ભાનું રે. ૩
 એ જે કરાવે તેજ કરે છે ઇશ તણો આ દેહ જ રે;
 ક્રિયાદૈત એ સિદ્ધ કરોને રહું આનંદે સહજે રે. ૪
 સ્વરૂપને તો હૃદય પ્રકાશી વચન કરોને પૂરું રે;
 વારંવાર વિજ્ઞાપન એ છે રાખો કંઈ ન અધુરું રે. ૫

ૐ શ્રી

કેનોપનિષદ્

(બહાલા રહો વેગળા રે, એ રાહમાં ગવાય છે)

સાર કેન શ્રુતિનો ગાઈશું રે,
 બાણી જ્ઞાન હૃદયમાં લાવીશું રે;
 જેથી ઉતરશે ભવ પાર
 હો ભવડા, સાર શ્રુતિનો સુણો રે. (મુવ)

કોનું પ્રેર્યું તે મન વિચારતું રે,
 કામ પ્રાણનું કોનાથી થતું રે;
 વાણી કોનાથી બોલતી રહે છે;
 હો ભવડા, સાર શ્રુતિનો સુણો રે. ૧

આંખ કોના થકી દેખી રહી રે,
 કાન કોનાથી સાંભળતા અહીં રે;
 કોની શક્તિ આ કામે કરે છે;
 હો ભવડા ૦ ૨

પુરૂં વિચારી નિશ્ચય આણુને રે,
 શક્તિ એક જ બ્રહ્મની બાણુને રે;
 જેથી કામે બધાં અહીં થાય;
 હો ભવડા ૦ ૩

ચક્ષુ, વાણી ને મન નહિ પહોંચતાં રે,
 ગતિ ઇન્દ્રિયોની અટકી જતી રે;
 બ્રહ્મ એવું અલૌકિક પર છે;
 હો ભવડા ૦ ૪

જે “જાણ્યું ખરોખર” કહે અહીં રે,
તેણે જાણ્યું ખરોખર છે નહીં રે;
પ્રશ્ન જાણ્યા અજાણ્યાથી પર છે,
હો જીવડાં

૫

વાત અનુભવોની છે ખરી રે;
જે “જાણ્યું” કહે તે વાણી નહીં રે;
“ નથી જાણ્યો ” કહે તે જાણે,
હો જીવડાં

૬

અનુભવી અમૃતને પામતા રે,
અહીં જીવનમુક્ત થઇ જતા રે;
નથી ઉંધારનું કંઇ કામ
હો જીવડાં

૭

ખોટો ગર્વ દેહાદિમાં ના કરો રે,
તેનું એક દષ્ટાન્ત જ સાંભળો રે;
સુષ્પ્તિ વિચારો મન માંડી,
હો જીવડાં

૮

દેવદાનવને જીતીને ગયા રે,
ગર્વ સભા મહીં તે કરી રહ્યા રે,
પોતપોતાની શક્તિ માટે;
હો જીવડાં

૯

પ્રશ્ન કરવા અનુભવ ત્યાં ગયા રે,
કેાઈ યજ્ઞ રૂપે શોભી રહ્યા રે;
દેવ જાણે નહિ કેાણ યજ્ઞ,
હો જીવડાં

૧૦

અગ્નિ તપાસવા પહેલો ગયો રે;
જમ સ્તબ્ધ થઈ ઉભો રહ્યો રે;
યક્ષ કોણુ તે ના ઓળખાય,
હો ભવડાં ૧૧

યક્ષ પૂછે અરે તું કોણુ છે રે;
અગ્નિ કહે છે 'હું તો જાતવેદ છું' રે;
યક્ષ પૂછે શું તારૂં બળ છે ?
હો ભવડાં ૧૨

અગ્નિ કહે છે બાળું હું બધું અહીં રે,
વળી રાખું કંઈ બાકી નહીં રે;
યક્ષ કહે છે 'આ તૃણને બાળ;'
હો ભવડાં ૧૩

અગ્નિ ચત્ન કરી થાકી ગયો રે,
પણુ તૃણને તે ના બાળી શક્યો રે;
તેથી થાકીને પાછો જાય,
હો ભવડાં ૧૪

પછી ગર્વ કરી વાયુ જાય છે રે;
યક્ષ તેને પૂછે 'તું કોણુ છે રે ?'
વાયુ કહે 'માતરિશ્વા હું છું;'
હો ભવડાં ૧૫

યક્ષ પૂછે 'તારૂં બળ કેવું છે રે;'
વાયુ કહે 'ઉડાવું બધું તેવું છે રે;'
યક્ષ કહે છે 'આ તૃણ ઉડાવ;'
હો ભવડાં ૧૬

વાયુ ચત્ન કરી થાકી ગયો રે,
પણ તૃષ્ણને ઉડાવી ના શક્યો રે,
તેથી થાકીને પાછો જાય,
હો ભવડાં

૧૭

પછી ધન્દ્ર પોતે ઉઠી ગયો રે,
ત્યાં તો ચક્ષુ અંતર્ધાન થઈ ગયો રે;
ધન્દ્ર વિરમય તે જોઈ થાય,
હો ભવડાં

૧૮

ધન્દ્ર ચિંતા કરે “આ તે શું હશે રે,
મારું ભાગ્ય દર્શન કરવાથી જશે રે;”
ત્યાં તો ઉમા રૂપે કંઈ દેખાય,
હો ભવડાં

૧૯

બ્રહ્મવિદ્યા ઉમાને બાણજો રે,
તેનો ઉપદેશ અંતર આણજો રે;
જે ધન્દ્ર પ્રતિ તે કહે છે,
હો ભવડાં

૨૦

“દેવો ગર્વ ખોટો તમે ના કરો રે,
શક્તિ બ્રહ્મની તો બધાએ ધરો રે;
જેના વિના કંઈ ના થાય !”
હો ભવડાં

૨૧

મિથ્યા ગર્વ દેહાદિનો તો તણ રે,
બદ્ધ જ્ઞાનનું બ્યાન થકી સણ રે;
થાવું અનુભવે અદૈત;
હો ભવડાં

૨૨

એવો સાર શ્રુતિનો સાંભળી રે,
 ગુરુષ્ટકૃપાને મેળવી રે;
 રહેણું કૃષ્ણ સ્વરૂપમાં એક,
 હો અવડાં

ૐ શ્રી

કઠોષનિષદ્

(મેંયા ધનુષ ધારીનું ધ્યાન ધરો ને-એ રાહમાં ગવાય છે)

કઠ શ્રુતિ તણે સાર સાંભળો ને,
 જેથી ઉતરશે ભવપાર ને;
 રહે અજ્ઞાન તો બાકી નહિ ને,
 થાતું જ્ઞાન ઉદ્ધિત કંઈ અપારને.
 કઠ શ્રુતિ તણે સાર સાંભળો ને. (ધ્રુવ)
 દાન નચિકેતાનો પિતા કરે ને,
 તેમાં દીઠી તેણે એક ગાય ને,
 જેણે ખાવાનું તો સૌ ખાધ દીધું ને,
 દુધ દેવાનું દીધું અશેષ ને,
 કઠ શ્રુતિ તણે સાર સાંભળો ને. ૧
 જેમાં હાડ ને આમ બાકી રહ્યાં ને,
 જે આને મરે કે કાલ ને,
 “દાન આવી ઝાયેનું ને કરે ને,
 તે તો નરકે નહીં પછી જાય ને.” કઠં ૨
 આમ વિચારી પિતાને તે કહે ને,
 “કરો બાપુ ગહાઈ ક્યાં દાન ને;”

ચિતા બાળકબુદ્ધિ મનમાં લઇ જો,
 કંઈ દીધા નહિ ત્યાં કાન જો. કંઠ ૩
 નચિકેતા ફરી ફરી પૂછતો જો,
 કોથ કરી દીધો ત્યાં જવાળ જો;
 “યમ રાજાને કાન ત્યાં કંઈ કર્યું જો;”
 સુણી તેણે કયો ત્યાં વિચાર જો. કંઠ ૪
 “વગર કહે, ઇચ્છા બાળી, કરે જો,
 પુત્ર ઉત્તમ તો તે કહેવાય જો;
 કદાચ થકી કરે તે પુત્રને જો,
 કોટિ મધ્યમમાં લેવાય જો. કંઠ ૫
 હું તો ઉત્તમ માંય ખપ્યો નહિ જો,
 રહ્યો મધ્યમનો જ ઉપાય જો;
 કદી ખાલી કહ્યું હશે કોથમાં જો,
 પણ જાણું તે મ્હારે છે કામ જો.” કંઠ ૬
 નચિકેતા વિચારી ત્યાંથી ગયો જો,
 યમરાજાનું જ્યાં છે ધામ જો;
 યમ - ઘેર નહિ તેથી સીએ જો,
 કહ્યું “પધારોને ઘર માંડ જો.” કંઠ ૭
 નચિકેતા વિચારી નીતિ કહે જો,
 “યમરાજાનું મ્હારે છે કામ જો;
 પુરુષ વિનમ્રો ઘરમાં નહિ રહું જો,
 તેને બોલાવો ને આ કામ જો.” કંઠ ૮
 ઘેર આવ્યો અતિથિ જન્મે નહિ જો,
 વળી ઘરમાં ન આવે, શું થાય જો;

સ્ત્રી ખાધા વિના બેસી રહી ને,
 ત્રણ રાત્રી વીતી એમ જાય ને. કંઠ ૬
 યમ આવેથી પહેલી વિનતિ કરે ને,
 “આ બ્રાહ્મણ અતિથિ કહેવાય ને;
 ત્રણ રાત્રી ભૂખ્યો એ તો રહ્યા ને,
 કરો પ્રાયશ્ચિત્તનો ઉપાય ને.” કંઠ ૧૦
 યમ નચિકેતાને કહે છે પછી ને,
 “ત્રણ માગો વરદાનો આ વાર ને;
 તમે માગો તે આપું હું પછી ને,
 મને લાગે ન પાપ લગાર ને.” કંઠ ૧૧
 નચિકેતા માગે પહેલું પછી ને,
 ઘણું વિચારીને મન માંહી ને;
 “પિતા મારા ગુસ્સે થાયે નહિ ને,
 મને પાછો દેખીને તહીં ને.” કંઠ ૧૨
 યમ કહે છે, “તે તને જ, આપીયું ને,
 તારો પિતા દેખી ખુશી થાય ને;”
 નચિકેતા બીજું વર માગતો ને,
 જે અગ્નિવિદ્યા અહીં કહેવાય ને. કંઠ ૧૩
 “જેથી સ્વર્ગ તણું સુખ તો મળે ને,
 તે વિદ્યા બતાવો એ વાર ને;”
 યમ આપી પરીક્ષા લે પછી ને,
 જેમાં ઉતરતો તે પાર ને. કંઠ ૧૪
 યમ ખુશી થતા પછી તે થકી ને,
 તેથી આપે વધારાનું વર ને;

“આ અગ્નિવિદ્યાની ખ્યાતિ થશે જો,
 નચિકેતા તારા નામ પર જો. કંઠ ૧૫
 હક કરી ત્રીજી વર માગતાં જો,
 નચિકેતા જણાવે છે જાત જો;
 “હે હ થકી જૂદો એક આત્મા જો,
 તેના જ્ઞાન વિષે કરે વાત જો.” કંઠ ૧૬
 નચિકેતાનું આ વર સાંભળી જો,
 યમ કરે છે અંતર વિચાર જો;
 “અધિકાર વિના ના આપવું જો,
 આવું જ્ઞાન ગંભીર અગાધ જો.” કંઠ ૧૭
 તેથી પહેલો જવાબ તેણે આપીયો જો,
 “નથી આવા પ્રશ્નમાં કંઈ માલ જો;
 જ્ઞાન દેવેને પશુ આ ના થયું જો,
 નથી વાતો કંઈ આ સહેલ જો. કંઠ ૧૮
 માટે બીજી કંઈ વર માગને જો,”
 ત્યારે નચિકેતા હે જવાબ જો;
 “આપ જેવા વક્તા કંઈ ના મળે જો,
 વર એથી ન વર કંઈ જણાય જો.” કંઠ ૧૯
 યમ લોભાવવાને આગળ કહે જો,
 “સો વધીનું જીવન આય જો;
 પુત્ર પૌત્રો ધણા તું દેખજે જો,
 બહુ હાથીઘોડાવાળો થાય જો. કંઠ ૨૦
 “બહુ જમીન જમીર આવી મળે જો,
 વળી ધારે તું તેટલું જીવ જો;

વળી આપું હું ચાહે તે બધું જો,
 મૃત્યુ લોકે જે દુર્લભ હોય જો. કંઠ ૨૧
 “આવી સુંદર સ્ત્રીઓને રથ વળી જો,
 આવા સુંદર ઘોડા જે ન હોય જો;
 મૃત્યુલોકે કદી તે આપતો જો,
 પણ જ્ઞાનની વાતો ન થાય જો,” કંઠ ૨૨
 નચિકેતા કહે, “કંઈ કામનું જો,
 નથી એમાંનું મ્હારે લગાર જો;
 ઘણું જીવે કદી પણ તે અરે ! જો,
 થોડું ખીજાની દૃષ્ટિએ જાણજો. કંઠ ૨૩
 “વળી અંત બધાએ લોગનો જો,
 સ્થિતહીન કરે છે કામ જો;
 માટે વાહન વિગેરે જે આપનાં જો,
 તે રાખો ને આપની ધાસ જો. કંઠ ૨૪
 “આપ ધૃત્વ અધીન છે જીવનું જો,
 વળી દ્રવ્ય મળે પણ તેમ જો;
 પણ તેથી સંતોષ કંઈ ના વળે જો,
 માટે માથું વર માગ્યું છે એ જ જો. કંઠ ૨૫
 અમૃત છોડીને મૃત્યુ કોણ માગતું જો,
 કોણ રાખે મિથ્યામાંહે મોહ જો;
 ઘણું જીવી વિષકૃમિ સમ રાખતો જો,
 કોણ વિષયો તણી વ્યામોહ જો. કંઠ ૨૬
 નચિકેતાની વાણીને સાંજળી જો,
 યમ પામ્યો છે આનંદ અપાર જો;

“ ધન્ય આવા બ્રાહ્મણ ને 'છે અહીં જો,
જેનો બ્રહ્મજ્ઞાને અધિકાર જો. ” કઠ૦ ૨૭

એમ વિચારી યમને કહે પછી જો,
તમે સાંભળજો ધરી ચિત્ત જો;
જે જાણીને મુક્ત થાશે અહીં જો,
કંઈ સાથે ન આવે વિત્ત જો. કઠ૦ ૨૮

“ એક શ્રેય અને બીજું પ્રેય છે જો,
તેને વિચારીને કરે કામ જો;
સાધુ શ્રેય સાધી આગળ વધે જો,
પ્રેય સાથે તે રહે નિઃ કામ જો. કઠ૦ ૨૯

“ શ્રેયમુક્ત થવાનો માર્ગ છે જો,
પ્રેય રાખે વિષયમાં બધા જો;
સુખ શાશ્વતની દૃષ્ટિ શ્રેય છે જો,
સુખ ક્ષણિકની દૃષ્ટિએ પ્રેય જો. કઠ૦ ૩૦

“ સુખ વિષયનું-પ્રેય-અહીં માગતો જો,
તે પડિત નહિ પણ મૂઠ જો;
ધન્ય તું જે લલચાયો નહિ પ્રેયથી જો,
વળી માગ્યું છે જ્ઞાન ઘણું મૂઠ જો. કઠ૦ ૩૧

“ મુક્ત કરે તે વિદ્યા જાણુજો જો,
બંધ રાખે અવિદ્યા જાણુ જો;
અધિકારી વિદ્યાનો તું ખરો જો,
જેને લાગી નહીં લોભતાણુ જો. કઠ૦ ૩૨

“ ઘણા પડિત માની પોતે રહે જો,
અવિદ્યામાં અમડાતા અખર જો;

આંધળાના દૈયાં જેમ આંધળા જો,
 પામે જન્મમરણની ધાર જો. કંઠ ૦ ૩૩
 “શ્રેય જાણે નહિ તે બાળકો જો,
 પડ્યા મોહપ્રમાદને વશ જો;
 ન પામે આ લોક પરલોકને જો,
 થતા મારા જ પાશને વશ જો. કંઠ ૦ ૩૪
 “આત્મજ્ઞાન ઘણા અહીં સાંભળે જો,
 પણ અનુભવે નહિ કોઈ જો;
 ઘણા સૂણે છતાં સમજે નહિ જો,
 એમાં રૂચિ તારી મેં જોઈ જો. કંઠ ૦ ૩૫
 કોઈ ભાગ્યે કુશળ વક્તા મળે જો,
 કોઈ ભાગ્યે જ જ્ઞાતા હોય જો;
 અનુભવી વિના કોઈ જો કહે જો,
 તેથી જ્ઞાન ઉદ્ધિત ના થાય જો. કંઠ ૦ ૩૬
 નિદિધ્યાસનપરાયણ જે થતા જો,
 અનુભવે તે અંતર જ્ઞાન જો;
 અહીં તકો તણું નહિ કામ છે જો,
 ચુરકૃપાનું ત્યાં છે કામ જો. કંઠ ૦ ૩૭
 જ્ઞાન નિત્ય અનિત્ય કમો થકી જો,
 કદી મળે નહિ તે પ્રમાણુજો;
 છતાં કમો જ ચિત્તશુદ્ધિ કરે જો,
 જેથી થાય અધિકારે જ્ઞાન જો. કંઠ ૦ ૩૮
 દેહ નશ્વર, અનિત્ય સંસાર છે જો,
 એવું જાણે તું તેને છે ધન્ય જો;

છોડી દીધું બધું આખ્યા છતાં ને,
 તારી રાને મતિ છે અનન્ય ને. કઠં ૩૬
 ગૂઢ અત્માનું જ્ઞાન પામી પછી ને,
 ધીર હર્ષ ને શોક તરી જાય ને;
 ધામ આનંદનું પામી પછી ને,
 રહી આનંદે ભવ તરી જાય ને. કઠં ૪૦
 તે ધન થકી જૂદો વળી ને,
 જાણે અધર્મથી પણ અન્ય ને;
 કર્મ અકર્મથી જૂદો વળી ને,
 થયું થાવાનું તેથી છે અન્ય ને. કઠં ૪૧
 બધા વેદો જે પઢને બતાવતા ને.
 જેને તપથી તો જાણી શકાય ને;
 બ્રહ્મચર્ય જેને માટે બધા ને,
 પાળે તે પદ પ્રણવ તું જાણ ને. કઠં ૪૨
 તે જ બ્રહ્મ અક્ષરને પર છે ને,
 તેને જાણેથી મુક્ત થવાય ને;
 જેના જ્ઞાનીને બધું આવી મળે ને,
 જે તે ધારે તે તો થઈ જાય ને. કઠં ૪૩
 વળી ઉત્તમ આલંબન તે જ છે ને,
 બ્રહ્મવેદો તે થકી જવાય ને;
 બીજાં આલંબનો છે અહીં ઘણાં ને,
 પણ તેની તોલે ના થાય ને. કઠં ૪૪
 જન્મ મરણ તે બ્રહ્મનું છે નહિ ને,
 નિત્ય શાશ્વત પુરાણ અવિનાશી ને;

જે જાણે માયો ને હું મહં જો,
 તેણું જાણે છે જ્ઞાન વિનાશી જો. કંઠ ૦ ૪૫
 અણુ કરતાં અણુ પણ છે ખરો જો,
 વળી મોટામાં મોટો પણ તે જ જો;
 અંતર શુદ્ધમાં સર્વની તે રહ્યો જો,
 શુદ્ધ અંતર તે જાણે છે જ જો. કંઠ ૦ ૪૬
 તે બેઠો છતાં દૂર જાય છે જો,
 તે સૂતો છતાં ફરે એમ જો,
 દેહ પોતે નહિ તે દેહમાં જો,
 ફરે હરે ને સ્થિર પણ એ જ જો. કંઠ ૦ ૪૭
 જેને મહા વિભુ આત્મા તણું જો,
 જ્ઞાન તે તો કરે નહિ શોક જો;
 ઘણું ભણ્યાથી કે વ્યાખ્યાનથી જો,
 નથી અનુભવાતું તે જ્ઞાન જો. કંઠ ૦ ૪૮
 શુદ્ધ ચરિત્રને શાન્તિ નહિ જો,
 નહિ સ્થિરતા મનની જાણ જો;
 તેને જ્ઞાન ઉદ્ધિત થાય નહિ જો,
 એવું વેદવાક્યોનું પ્રમાણ જો. કંઠ ૦ ૪૯
 જેના બ્રાહ્મણ ક્ષત્રિય બે ભાત છે જો,
 તેને મૃત્યુ જ ચટણી જાણ જો;
 તેવા બ્રહ્મને કેણુ અહીં જાણુ તો જો,
 જેમાં શુરકૃપાની છે તાણુ જો. કંઠ ૦ ૫૦
 કૂળ કર્મોનાં લોગવતો અહીં જો,
 એવો હૃદયશુદ્ધમાં એક જો;
 બીજો લોગવતો કૂળને નહિ જો,
 રહે સાક્ષી ધરીને ટેક જો. કંઠ ૦ ૫૧

પ્રદ્મ અભય, ભવસાગરનો અહીં ને,
સેતુ સુંદર છે તે તું બાણુને;
સ્થિર મતિ રાખી ને પર રહી ને,
સંભાળી ઉતરને પાર ને. કંઠ ૦ ૫૨

દેહરથ ને આ બુદ્ધિ સારથી ને,
મન લગામ ને ઇન્દ્રિય અશ્વ ને;
ખેઠા આત્મા તે રથમાં માણુતો ને,
ભોગવે લઈ ઇન્દ્રિયો ને મન ને. કંઠ ૦ ૫૩

જ્ઞાનહીનને મન કબજે નહિ ને,
જ્યાં પ્રબળ ઇન્દ્રિયોનો ગણુ ને;
શક્તિહીન જ સારથી જ્યાં રહ્યો ને,
રથ ' ખાડામાં તેનો જાય ને. કંઠ ૦ ૫૪

જ્ઞાનયુક્ત ને મન કબજે રહ્યું ને,
જેર ઇન્દ્રિયોનું જ્યાં ન હોય ને;
શક્તિવાળો ચતુર જ સારથી ને,
રથ તેનો સન્માર્ગે જાય ને. કંઠ ૦ ૫૫

જ્ઞાનહીન ને મન કબજે નહિ ને,
સદા પવિત્ર પણ જે ના હોય ને;
ભવસાગરમાં અથડાયાં કરે ને,
પદ વિષ્ણુનામાં તે ન જાય ને. કંઠ ૦ ૫૬

જ્ઞાનયુક્ત ને મન કબજે રહે ને,
સદા પવિત્ર પણ જે હોય ને :

લવસાગરમાં તે રૂબે નહિ જો,
પદ વિષ્ણુનામાં તે તો જાય જો. કંઠ ૫૭

બુદ્ધિ આત્માના જ્ઞાનમાં સ્થિર છે જો,
મન કબજે રહેતું જેનું હોય જો;
લવસાગર ઉતરીને તે પામતો જો,
પદ ઉત્તમને, મુક્ત તે થાય જો. કંઠ ૫૮

પર વિષય ઇન્દ્રિયોથી જાણજો જો,
પર મનને વિષયથી પણ જાણજો જો,
પર મનથી બુદ્ધિને જાણજો જો,
પર આત્મા બુદ્ધિથી પરમાણુ જો. કંઠ ૫૯

ગૂઢ સર્વે ભૂતોમાં તે રહ્યો જો,
પણ પ્રકટ નહિ તે તો થાય જો;
સૂક્ષ્મ બુદ્ધિ જેની છે અહીં ઘણી જો,
તેમાં પ્રકાશ તેનો દેખાય જો. કંઠ ૬૦

મનવાણીને વશ તમે રાખજો જો,
તેથી થાશે જરૂર કલ્યાણ જો;
ઉઠો જગો જ્ઞાનીને જઈ મળો જો,
અનુભવી આવે ખરું જ્ઞાન જો. કંઠ ૬૧

માર્ગ અસની ધાર જેવો ખરો જો,
જેમાં જાણું કંઠણ ઘણું કામ જો;
મહા જ્ઞાની તો એણું કહી ગયા જો,
તેથી ચેતારીને કરજો પ્રયાણ જો. કંઠ ૬૨

પાંચ ભૂતો ને ગુંજી તેના થકી જો,
 અન્ય ભૂતો અનન્ત તે જાણી જો;
 જેને જાણી મૃત્યુને છૂટી શકો જો,
 એવું શ્રુતિવાક્યોનું પ્રમાણ જો. કંઠ ૬૩
 નચિકેતાનુ આખ્યાન સાંભળે જો,
 સંભળાવે તે બ્રહ્મ લોક જાય જો;
 બ્રહ્મસભા ને શ્રાદ્ધકાળે ભણે જો,
 કૃણ અનન્ત તેનું કહેવાય જો. કંઠ ૬૪
 બહાર વિષયોમાં ફરતી તે ફરે જો,
 એવો ઇન્દ્રિયોનો છે સ્વભાવ જો;
 કોઈ ધીર અંતર્મુખ તે કરે જો,
 જેને વિજ્ઞાનમાં ઘણો ભાવ જો. કંઠ ૬૫
 બહાર વિષયોને બાળક માગતા જો,
 જેથી મૃત્યુને વશ ફરી થાય જો;
 ધીર સુખ શાશ્વત જે ઇચ્છતા જો,
 તે અનિત્ય લેવા ન જાય જો. કંઠ ૬૬
 રૂપ રસ ગંધ શબ્દ વળી સ્પર્શનાં જો,
 સુખ જેના થકી અહીં જણાય જો;
 સ્વપ્ન જાગ્રત ને નિદ્રાનાં વળી જો,
 જે તે કામોનો સાક્ષી કહેવાય જો. કંઠ ૬૭
 તે બ્રહ્મને જાણીને અહીં જો,
 હર્ષશોકથી મુક્ત થવાય જો;
 એવા સર્વ વ્યાપક જે ઇશને જો,
 જાણે તેને ઘૂણા કયાં જ થાય જો. કંઠ ૬૮

તપ પાણીથી પહેલાં તે થયો ને,
 સર્વ હૃદયગુહામાં તે છે જ ને;
 પ્રાણ અગ્નિની પહેલાં તે રહ્યો ને,
 જેથી સૂર્ય ઉદય અસ્ત થાય ને. કંઠ ૬૯

જે અહીંઆં છે તે પરલોકમાં ને,
 પર લોકે તે અહીંઆં છે જાણુ ને;
 લેહ જોનારના જન્મે થાય છે ને,
 ફરી ફરી મરણ વશ થાય ને. કંઠ ૭૦

એક અદ્વૈતનો નિશ્ચય છે નહિ ને,
 તો પણ ફરી મરણ વશ થાય ને;
 લિંગદેહ સર્વેમાં જે રહ્યા ને,
 તે અંગૂઠા જેવડા કહેવાય ને. કંઠ ૭૧

જેની ઉપાધિથી આત્મા કહ્યો ને,
 જાણો અંગુષ્ઠ માત્ર પ્રમાણુ ને;
 તેને જાણી ધૂણા કેણુ રે કરે ને;
 જેનું બ્રહ્મમાં છે બધું માન ને. કંઠ ૭૨

બધા ધર્મો છે બ્રહ્મને જાણવા ને,
 તે તો એક જ સ્થાને લઈ જાય ને;
 આવું જાણીને જ્ઞાની શાન્તિ ધરે ને,
 ખાલી અજ્ઞાની તો દુઃખી થાય ને. કંઠ ૭૩

દ્વાર અગીઆરનું આ પુર છે ને,
 દેહ તેને જાણે તે પુરૂષ ને;

પ્રાણ ઉંચો, અપાન નીચે. જાય છે જો,
તેની મધ્યે છે વૈશ્વાનર જો. કંઠ ૦ ૫૪

જીવ પ્રાણ અપાને જીવે નહિ જો,
તેનો જીવો જ જાણો આધાર જો;
જેને આશ્રય તે પ્રાણ ને અપાન છે જો,
તેવો જીવનનો ઇશ આધાર જો. કંઠ ૦ ૫૫

જીવ કમોને ઝહીં જેવાં કરે જો,
તેવી ચોનીમાં તે પછી જાય જો,
જડચેતનમાં પણ તે જાય છે જો,
જેના જેવા સંસ્કારો કહેવાય જો. કંઠ ૦ ૫૬

ગાઠ નિદ્રામાં જાગતો તે ખરો જો,
જેની આગળ ખીજું કાંઈ ન હોય જો;
તે બ્રહ્મને તો તમે જાણજો જો,
જેનાં રૂપો અનેક કહેવાય જો. કંઠ ૦ ૫૭

ઉપાધિથી અનેક રૂપો થયાં જો,
જેમ અગ્નિ ને વાયુનાં થાય જો;
સર્વ જૂતોમાં એક જ છે રહ્યા જો,
લેહ બધાનો હાય ત્યાં થાય જો. કંઠ ૦ ૫૮

બધી આંખોની સૂર્ય જ આંખ છે જો,
છતાં દોષ લાગે નહિ જેમ જો;
આંખ દોષોવાળી જોકે ઘણી જો,
દોષ આત્માને લાગે ન તેમ જો. કંઠ ૦ ૫૯

સર્વ જૂનોમાં એક વશી રહ્યો જો,
 છતાં અનેક રૂપે દેખાય જો;
 તે આત્માને જાણે જો અહીં જો,
 સુખ શાન્તિ તો તેને જ થાય જો. કંઠ ૮૦

નિત્ય કહેવાતામાં જો નિત્ય છે જો,
 તેવું ચેતનમાં જો ચેતન જો;
 તે ઇચ્છા પૂરી સૌની કરે જો,
 સુકત થાશે થતાં તેનું જ્ઞાન જો. કંઠ ૮૧

‘આવું તેવું’ તે કહેવું અને નહિ જો,
 જ્યાં વાણીનો છે નહિ વ્યાપાર જો;
 એવા બુદ્ધિથી પર તે પ્રહને જો,
 કોણ જાણે અનુપમ અપાર જો. કંઠ ૮૨

જ્યાં સૂર્યચંદ્ર ને તારા તણું જો,
 વળી વીજળી ને અગ્નિનું તેજ જો;
 કાંઈ પ્રકાશ તો આપે નહિ જો,
 જેના તેજથી બધાનું તેજ જો. કંઠ ૮૩

મૂળ ઉંચાં ને નીચી શાખા વળી જો,
 એવો અશ્વત્થ સંસાર જાણ જો;
 ખરૂં જોતાં તો પ્રહ જ છે ખરો જો,
 અન્ય માટે નથી કાંઈ પ્રમાણ જો. કંઠ ૮૪

દેહ છટે તે પહેલાં જાણવું જો,
 તો તો જરૂર આવે તે કામ જો;
 જો જાણ્યું નહિ તે આ સમે જો,
 રહેશે જન્મમરણનું કામ જો. કંઠ ૮૫

સ્થિર ઇન્દ્રિયો ને મન રાખતાં જો,
થતો યોગ જેથી તે જણાય જો;
ત્યાં ખેદવાળાનું નહિ કામ જો,
કરે આનંદે ચતન તો થાય જો. કંઠ ૮૬

મન વાણી અશુભો વિષય નહિ જો,
દૃઢ શ્રદ્ધાથી તેમાં જવાય જો;
જ્યાં ઇચ્છાઓ સઘળી છૂટી ગઈ જો,
ત્યાં જ્ઞાન થયું છે, કહેવાય જો. કંઠ ૮૭

કોઈ યોગથી પ્રાણ ખેંચી પછી જો,
ઉંચે બ્રહ્માંડમાં તો લઈ જાય જો;
પછી યોગમાં રહી દેહ છોડતો જો,
તેને પ્રાપ્ત પરમપદ થાય જો. કંઠ ૮૮

નચિકેતાને યમે વિદ્યા કહી જો,
વળી યોગ કહ્યો જે અપાર જો;
તે બાણીને તે તો તરી ગયો જો,
ભવસાગરનાં દુઃખ અપાર જો. કંઠ ૮૯

જે વાંચે વિચારે આ પ્રેમથી જો,
વળી રાખે પ્રભુનો આધાર જો;
તે પામે સ્વરૂપસુખ જો ખરું જો,
હોય શુદ્ધપદ જો અપાર જો. કંઠ ૯૦

પદ—બ્રહ્મ સત્ય, જગત્ મિથ્યા સૂચક.

(ધીરાના પદની રાહમાં)

ખોજ કરતાં ખોયું રે અવળી રીત્યો દેખી અહીં,
જ્યેત લઇને જોતાં રે અંધાં તો ભાળ્યું નહીં. (ધ્રુવ)

વ્યાપકની તો ખોજ કરતાં વ્યાખ્ય રહ્યું નહિ ખાત્રી,
મિથ્યામાં સૌ મિથ્યા જાણે માયા એવી પાત્રી;
દેખનારો સાચો રે આંખ વિના સાક્ષી રહી. (૧)

મૂંઝો મીઠી વાતો કરતો દેખી આંધળો રાચે
સુસાફરી તો કરે પાંગળો લીખારી ના યાચે;
ભૂપ માગતા ફરતા રે અવળું એવું દેખ્યું અહીં. (૨)

અભેદવાદી ભેદ જ દેખે, જગત્ દેખે સ્વપ્ન જ,
કહે છે કહી શકાય નહિ તે અજ્ઞાની તો જ્ઞાન જ;
મિથ્યા વૈદ્ય મટાડે રે રોગ સાચો માન્યો અહીં. (૩)

સ્વપ્નામાં સૌ મિથ્યા જાણે ભોક્તા પણ નહિ સાચો,
ભોક્તા સાચો સમજે અહીં આં વિચારમાં જે કાચો;
સાક્ષીથી કંઈ અન્ય જ રે, સાચું મેંતો દેખ્યું નહીં. (૪)

અગમનિગમની વાતો એવી અનુભવી તે જાણે,
કેને કહે ને કોણ સાંભળે એક જ છે જે ટાણે;
સ્વરૂપમાં તો એવું રે શુરૂપાને કોણ જાણે. (૫)

॥ श्री शारदाम्बास्सवः ॥

शेषः—श्री शारदापीठना भूतपूर्व शंकराचार्य અને હાલમાં
શ્રી ગોવર્ધનપીઠાધીશ્વર, શ્રી જગદ્ગુરુ શ્રીમ્હંકરાચાર્ય
મહારાજ શ્રી ભારતીકૃષ્ણતીર્થજી.

(૧)

સરસગુણનિકાયાં મન્વિદાનન્દકાયામ્
સકલસુજનગેયાં સંયમીન્દ્રૈવિચેયામ્ ।
સરસિજનિજાયાં સર્વલોકાપ્રમેયામ્
સતતમહમુપેયાં ગંહતાશેષમાયામ્ ॥

(૨)

હયમુખમુલનુતકીર્તે નયનોત્સવદાનનિપુણમિજમૂર્તે ।
મયમરહરવિષ્કૂર્તે જયજયવિજ્ઞાનસાગમૂર્તે ॥

(૩)

દારાન્વિધેહદારાન્ કરુણાપૂરા-કરાન્જધૃતકીરાન્ ।
હીરાલંકૃતહારાન્ જગદાધારાન્વિભાવધીરાન્ ॥

(૪)

ધાત્રી પાત્રી હર્ત્રી નેત્રીચામ્બત્વમસ્યલોકસ્ય ।
દાત્રી સકલાર્થનાં પાત્રીકુરુમાંત્વદીયકરુણાયાઃ ॥

(૫)

કરધાત્રીકૃતનતજન-કરધાત્રીકૃતપરાત્મપરવિદ્યામ્ ।
ધાત્રીધાત્રીમેકા-મનાથધાત્રીં ભજામિજગદમ્બામ્ ॥

(રાગ સિંધુ, તાલ ચરંશી.)

“ઘોષને વસ્ત્રની ઘોખી વાળા ઘડી, ગાંઠડી તે તણી આણ્યો આપે,”
“ઉપહ્યં એક પડ માર્જને થાય છે, શુદ્ધ સવળી ઘડી હોષ કાપે.”
“તે જ રીતે ઘડી સાઠમાં જે ઘડી, શ્રી હરિચરણમાં ચિત્ત થાપે,”
“બોલે નાગર મણી પાપ ના’વે બણી, શુદ્ધ સાઠે થશે હરિપ્રતાપે.”

શ્રી શારદાપીઠ ગ્રંથમાળા

ગ્રંથનું નામ	લેખક	મૂલ્ય
૧ અથપુરુષાર્થમીમાંસા ...	ભૂતપૂર્વ શંકરાચાર્ય સ્વામીશ્રી ત્રિવિક્રમતીર્થજી	મફત (સીલકમાં)
૨ લોકસંગ્રહસ્ત્રમ ...	” ”	”
૩ સમાજાનુશાસનસ્ત્રમ...	” ”	”
૪ ગીતાધર્માનુશાસનમ ...	” ”	”
૫ સંગીતગીતાસાર ...	શ્રી શારદાપીઠાધીશ્વર શ્રી શંકરાચાર્ય મહારાજ સ્વામી શ્રી સ્વરૂપાનંદતીર્થજી ...	૦-૨-૦
૬ શ્રી કૃષ્ણકીર્તન ...	” ”	૦-૨-૦
૭ સંગીત શ્રુતિસાર ...	” ”	૦-૨-૦
હવે પછી પ્રસિદ્ધ થશે		
૮ બ્રાહ્મણ્ય ...	” ”	”
૯ સરલ પ્રશ્નોત્તરી ધર્માવાસ્ય- ઉપનિષદ ...	શ્રીયુત મોતીલાલ રવિશંકર ઘોડા બી. એ., એલ. એલ. બી., વડોદરા	

આલોક આઓ !

વાંચો વિચારો !

ધર્મ આચરો !

માસિક પત્ર

“ શ્રી શારદાપીઠ ”

વાર્ષિક લવાળમ રૂ. ૩-૩-૦ ટપાલગ્રંથ સાથે

છૂટક નકલ રૂ. ૦-૪-૦ ટપાલગ્રંથ જૂદું

લખો:—ભારતરશ્મિ ૨, ધોળકિય

તંત્રી, એલિસબ્રિજ, અમદાવાદ

મુદ્રણસ્થાન : આદિત્યમુદ્રણાલય, રાયબડ રોડ : અમદાવાદ.

મુદ્રક : ગંગાનન વિશ્વનાથ પાઠક.

